

**РЕФОРМИ
АДМІНІСТРАТИВНО-
ПОЛІТИЧНОГО
УПРАВЛІННЯ 60—70-Х
РОКІВ ХІХ СТ.**

План

1. Реформи Олександра II та їхні наслідки.
2. Модернізація повсякденного життя.
3. Початок трудової еміграції

Опорні дати

- Опорні дати:
- 19.02.1861р. – скасування кріпосного права в Росії;
- 1864р. – земська, освітня та судова реформи;
- 1870р. – міська реформа;
- 1862 – 1877рр. – військова реформа;

Скасування кріпосного права.

ПРИЧИНИ

СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНІ

1. Кріпосництво – гальмо в розвитку країни.
2. Нестача робочих рук і коштів для розвитку промисловості.
3. Падіння доходів держави.
4. Звуження внутрішнього ринку.

ПОЛІТИЧНІ

1. Поразка у Кримській війні.
2. Масові заворушення селян у 1854 – 1856 роках.

Причини проведення реформ

- Скасувавши кріпосне право, російський царизм відкрив шлях буржуазним перетворенням в імперії. Тому після селянської реформи 1861 р. царському уряду довелося провести реформи. Їхнім завданням було пристосування старого самодержавно-поліцейського ладу до вимог капіталістичного розвитку.

При плануванні цих заходів бралось до уваги й те, що до здійснення прогресивних реформ долучаться й активні діячі *демократичної громадськості*. Жандарми сподівалися, що нова сфера докладання зусиль відверне українських демократів від антиімперської та національно-визвольної боротьби в усіх «національних окраїнах».

- *ДЕМОКРАТИЧНА ГРОМАДСЬКІСТЬ* - та частина народу, яка здатна висловлювати й захищати потреби народу.

Фінансова реформа 1862

р.

- Було централізовано управління грошовим господарством у руках міністерства фінансів.
- 2. Створено Державний банк (1860 р.), який отримав переважне право на кредитування торговельних і промислових підприємств і якому надавалися великі повноваження.
- 3. Введено єдиний державний ревізійний центр.
- 4. Встановлювалася гласність бюджету.
- 5. Створено єдині державні каси, що зосереджували в своїх руках усі прибутки і витрати держави.
- 6. Введено акциз на спиртні напої.
- 7. Збільшено податки на товари масового споживання.

Військова реформа 1862 – 1877 рр.

- Реформа передбачала поділ території Росії на 10 військових округів.
- В Україні було створено три військових округи — Київський, Одеський, Харківський.
- 2. Запроваджувалася загальна військова повинність:
 - усі чоловіки 21-річного віку, придатні для військової служби, повинні були відбувати військову повинність;
 - у піхоті строк служби встановлювався тривалістю 6 років з наступним зарахуванням у запас на 9 років;
 - на флоті служба тривала 7 років і 3 роки в запасі;
 - для осіб з освітою встановлювався менший строк служби.
- 3. Поліпшилися навчання військ і підготовка офіцерських кадрів.
- 4. Відкривалися військові училища і гімназії, юнкерські училища, збільшувалася кількість місць у військових академіях.
- 5. Армію було оснащено сучасними видами зброї.
- 6. Створено паровий військовий флот.
- 7. Дворянство і духовенство ЗВІ/ІНЯЛИСЯ від військової служби.

Воєнний міністр
Д. А. Мілютін

Земська реформа 1864 р.

- Земства утворювалися в Україні в 1865—1875 рр., на Правобережжі через повстання польської шляхти земства не вводили аж до 1911 р
- У Лівобережній Україні було введено 6 губернських і 60 повітових земських управ.
- 1. Земства були виборними (членів земств обирали на три роки).
- 2. Були загальностановими
- 3. Земства клопоталися лише господарськими і культурними справами на території повіту і губернії:
 - засновували школи;
 - організовували лікарні;
 - займалися благо устроєм;
 - піклувалися про шляхи місцевого значення тощо.
- 4. Нагляд за земствами покладался на губернатора і міністра внутрішніх справ, які мали право вето на всяке рішення земств.

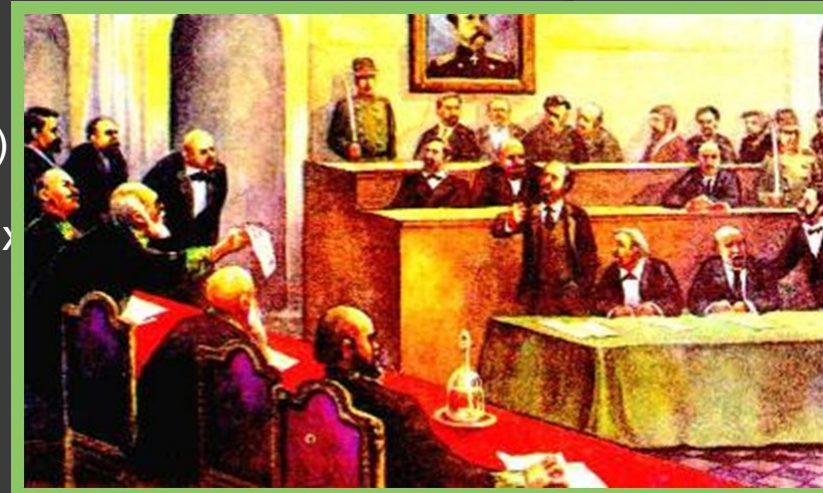

Г.Мясоедов Земство обедаєт

ЗЕМСТВА — загальностанові, виборні органи місцевого самоврядування з розпорядчими й виконавчими повноваженнями та функціями.

Судова реформа 1864р.

- 1. Запроваджувався позастановий, відкритий, незалежний суд. Суддю призначав уряд, але усунути з посади міг тільки суд.
- 2. Судочинство проводилося за участі обвинувачення (прокурора) й захисту (адвоката) — присяжного повіреного.
- 3. Судочинство проводилося за участі присяжних засідателів (12).
- 4. На судових засіданнях могли бути присутніми представники преси і публіка.
- 5. Установлювалося кілька судових інстанцій:
 - мировий суд — обирався на три роки земськими та міськими гласними;
 - окружний суд — розв'язував дрібні справи;
 - судова палата — створено три судові палати — Київську, Харківську та Одеську. У судових палатах могли бути оскаржені вироки, винесені без участі присяжних.
- Для розгляду особливо важливих справ створювався Верховний кримінальний суд.

Суд присяжних

Судова реформа 1864 р. у Російській імперії була однією з найпрогресивніших.

Реформи в системі освіти (з 1864 р.)

- 1. Було запроваджено єдину систему початкової освіти. Право засновувати початкові школи надавалося приватним особам, земствам та іншим громадським установам, але з дозволу влади.
- 2. Створювалася мережа чоловічих, жіночих, класичних і реальних гімназій.
- 3. Право на освіту здобували всі стани, які спроможні були заплатити за навчання.
- 4. Університетам було надано більшу автономію (з 1866 р.).
- 5. Вдосконалено програму навчання.
- 6. Звернено увагу на створення популярної літератури, підручників, на організацію шкіл для поширення освіти серед народних мас.

Цензурна реформа (1865 р.)

- 1. Було створено спеціальні органи цензури.
- 2. Цензурні установи вилучали з видання міністерства народної освіти і підпорядковували міністерству внутрішніх справ.
- 3. У складі міністерства внутрішніх справ створювали головне управління у справах друку і центральний комітет іноземної цензури.
- 4. Продовжувала діяти і церковна цензура.
- 5. Царизм посилював контроль над освіченою частиною суспільства.

Міська реформа 1870р.

- В усіх містах України створювали міські думи, які обирали терміном на 4 роки.
- 2. Виконавчий орган думи — міська управа, на чолі якої стояв голова.
- 3. Вибори відбувалися в трьох куріях на основі майнового цензу (перевагу дістало заможне міщанство) та вікового цензу (не молодші ніж 25 років).
- 4. Міські управи відали:
 - господарством міст;
 - справами впорядкування міст;
 - розвитком промисловості й торгівлі тощо.
- 5. Міське самоврядування залежало від царської адміністрації і перебувало під її контролем.

Міська дума
(розпорядчий орган)

Міська управа
(виконавчий орган)

Значення реформ 60—70-х років

- 1. Були першим кроком на шляху реформування Російської імперії.
- 2. Ознаменували перехід від феодалізму до капіталізму та прискорили розвиток капіталізму.
- 3. Створили умови для економічного і політичного розвитку Росії.
- 4. Створили основу для переходу від феодально-станового устрою Російської імперії до буржуазно-представницького.
- 5. Внаслідок реформ 60—70-х років відбулася повна лібералізація суспільства, що сприяло прогресу країни, відкрило перспективи її розвитку на шляху перетворення з феодальної на буржуазну монархію.
- 6. Піднесли роль закону і права.
- 7. Законодавчо закріпили громадянські права населення.
- 8. Було закладено основи громадянського суспільства.